YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT
Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal

2026-YIL / IYUL / 7-SON, II-QISM

ISSN: 2992-8982
https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, iyul.
II-qism

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor Genera's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:
""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali
O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

GERMANIYA VA XITOY TAJRIBASI ASOSIDA O‘ZBEKISTONNING YASHIL EKSPORT SALOHIYATINI OSHIRISH YO‘NALISHLARI 12
To‘xliyeva Gulrux Dovron qizi
Djurayeva Rano Abdullayevna

TASHKILOT MUVAFFAQIYATIDA XODIMLARNI BOSHQARISH VA KUCHLI JAMOANING O‘RNI 24
Abdullayeva Dinora Abduali qizi

YASHIL ISH O‘RINLARINING IQTISODIY AHAMIYATI VA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA SOHASIDA YASHIL ISH O‘RINLARI TASHKIL ETISH ISTIQBOLLARI 28
Rahmatova Nargizaxon A’zamxonovna
Atoyev Navro‘zbek Rinatovich

YO‘L XO‘JALIGI SOHASINI MOLIYALASHTIRISH HAMDA YO‘L AKTIVLARINI BOSHQARISHDA XALQARO TAJRIBA 35
Shikirov Feruz Boxodirovich

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING INVESTITSIYALASH SAMARADORLIGIGA TA’SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNI QIYOSIY TAHLILI 39
Jo‘rayeva Moxinur Axmadjon qizi

HUDUDLARNING QIYOSIY USTUNLIKLARI ASOSIDA YUQORI DAROMADLI ISH O‘RINLARINI YARATISH: “HUDUD–IXTISOSLASHUV–KASB–ISH BERUVCHI–DAROMAD” MODELI 49
Abdumukhtarov Anvarjon Akramjonovich

QURILISH XIZMATLARI KO‘RSATUVCHI KORXONALARNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI SHAKLLANTIRISH SSENARIYLARI 55
Mamadiyev Ahmad Ulashovich

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA O‘ZBEKISTON SANOAT KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING SOLIQ-BYUDJET MEXANIZMLARI 62
Shokirova Dildora Shoyim qizi

O‘ZBEKISTONDA AVTOMOBIL YO‘LLARI TARMOG‘INING HOZIRGI HOLATI VA YO‘L QURILISHI XIZMAT KO‘RSATISHINI RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI TAHLILI 66
Qurbonov Sharofiddin Xurramovich

ONLAYN VA SKORING TIZIMLARI ORQALI BERILADIGAN TEZKOR KREDITLARNI SUG‘URTALASHDAGI YANGI TENDENSIYALAR 73
Yusupov Ruslan Muxtarovich

ASSESSMENT MODEL FOR THE EFFECTIVENESS OF PUBLIC SERVICE TRANSFORMATION IN THE DIGITAL ECONOMY 81
An Kwangmin

BIRLIK DOIRADA ANALITIK FUNKSIYALAR UCHUN YUQORI TARTIBLI DIFFERENSIAL SUBKOORDINATSIYA VA SUPERORDINATSIYA XOSSALARI 87
Jabborov Nasridin Mirzoodilovich
Sadullayeva Gulasal Ulug‘bek qizi

SOLID PROPELLANT COMPOSITION AND ITS EFFECT ON THE LAUNCH PERFORMANCE OF MODEL ROCKETS 93
Karimov Mustafo Aminboevich
Berdiyev Usmon Tolib o‘g‘li

BANKLAR ORQALI KORXONALARNING INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISH: O‘ZBEKISTON TAJRIBASI 97
Gafurova Dilshoda Farxotovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

ANALYSIS OF INVESTMENT ATTRACTION PRACTICES ACROSS ECONOMIC SECTORS 102
Tolqin Imomqulov
Ulugbek Turaqulov
INNOVATSION MEXANIZMLAR ASOSIDA O'ZBEKISTONDA MIGRATSIYA JARAYONLARINI SAMARALI BOSHQARISH 105
Yoqubjon Toxirov
O'ZBEKISTONDA ICHKI TURIZM XIZMATLARI BOZORINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA TARKIBIY TAHLILI 109
Muxtarov Botir Abdusattarovich
СТРУКТУРА ФОРМИРОВАНИЯ СТОИМОСТИ В ТЕКСТИЛЬНОЙ И ШВЕЙНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УЗБЕКИСТАНА: СДВИГ ЭКСПОРТНОЙ СТРУКТУРЫ ОТ ПРЯЖИ К ГОТОВОЙ ПРОДУКЦИИ 114
Муниса Турдибаева
OILAVIY KORXONALARNI BOSHQARISHDA ULARNING IQTISODIY MEXANIZMIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARDAN FOYDALANISH TAHLILI 124
Sultonov Bobirmirzo Mavlonjon o'g'li
QURILISH MATERIALLARINI ISHLAB CHIQARUVCHI KORXONALARDA ISHLAB CHIQARISH HAJMINI OSHIRISH YO'NALISHLARI 133
Toshpulatov Asronbek Mutalibovich
KICHIK BIZNES SOHASIGA INVESTITSIYALARNI JALB ETISHNING XORIJIY TAJRIBASI 139
Bolliyev Shamsiddin Tursunmamatovich
O'QUV MARKAZLARI MISOLIDA ZAMONAVIY VA AN'ANAVIY MARKETINGNING AFZALLIKLARI VA KAMCHILIKLARI 143
Dilshodjon Khikmatov
РОЛЬ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО ФАКТОРА В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ФИНАНСОВ ЧЕРЕЗ ПОВЫШЕНИЕ ФИНАНСОВОЙ ГРАМОТНОСТИ НАСЕЛЕНИЯ 151
Тожихонов Жавохир Алимджанович
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI 157
Dadaboyeva Marg'uba Mamasoliyevna
HUDUDIY SANOAT RIVOJI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING INSTITUTSIONAL VA IQTISODIY VOSITALARI HAMDA KORXONA MEXANIZMINI BAHOLASH USLUBIYOTI 164
Yusupova Nigina Djurayevna
O'ZBEKISTONDA BOJXONA TO'LOVLARINING DAVLAT BUDJETI DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHDAGI FISKAL AHAMIYATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI 169
Fayzullayev Farrux Sharofovich
АНАЛИЗ ЗАРУБЕЖНОГО ОПЫТА УЧАСТИЯ БАНКОВ В ИНВЕСТИЦИОННЫХ ПРОЕКТАХ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО АДАПТАЦИИ В НАЦИОНАЛЬНЫХ УСЛОВИЯХ УЗБЕКИСТАНА 178
Юлдашева Шохсанам Дилмурадовна
ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ УПРАВЛЕНИЯ В ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОЙ ЛОГИСТИКЕ (SMART LOGISTICS) 182
Мурадов Бахром Акрамжанович
Машарипов Масуд Нуможонович
ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ СТАНДАРТЫ КАК ДРАЙВЕР ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО ТРАНСФЕРА: ВЛИЯНИЕ НА ЭКСПОРТНУЮ ПОЛИТИКУ РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАН 187
Тураева Сурия Тельмановна
Мерзаитова Хилола Наби кизи
TURIZM SALOHIYATINI RIVOJLANTIRISHDA BOJXONA XIZMATLARINI RAQAMLASHTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI 198
Ergashev Qobiljon Ernazarovich

TIJORAT BANKLARIDA RISKKA YO‘NALTIRILGAN ICHKI AUDITNI TASHKIL ETISHNING XALQARO STANDARTLAR BILAN INTEGRATSIYALASHGAN ALGORITMI 203
Narziyev Xayotjon Azamatovich
MOLIYAVIY INVESTITSIYALARNING QADRSIZLANISHINI KUTILAYOTGAN KREDIT ZARARLARI (ECL) MODELI ASOSIDA HISOBGA OLISH METODIKASI 210
Jumamurodov To‘libay Yeldashbayevich
UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR QADRSIZLANISHIDAN KO‘RILGAN ZARARLARNI TAN OLISH, TAQSIMLASH VA QAYTA TIKLASH OPERATSIYALARINING HISOB TA’MINOTINI TAKOMILLASHTIRISH 216
Fayzullayev Begzod Baxtiyor o‘g‘li
YENGIL SANOAT KORXONALARIDA ICHKI AUDIT XIZMATINI TASHKIL ETISHNING OPTIMAL MODELI VA FAOLIYATI SIFATINI BAHOLASH TIZIMI 222
Tojiyeva Shahlo Mahmatmurodovna
DAVLAT MOLIYAVIY NAZORATIDA «XAVF TAHLILI» TUSHUNCHASINING IQTISODIY MOHIYATI VA XAVFLARNI KOMPLEKS TASNIFLASH 229
G‘ayimov Abdumalik Norbekovich
DAVLAT XARIDLARI AUDITIDA MUHIMLIKNI (MATERIALLIKNI) ANIQLASH USLUBI 235
Rajabov Shuxrat Ismayilovich
DAVLAT SEKTORI ICHKI AUDITIDA MUHIMLILIK VA RISK DARAJALARINI ANIQLASH JARAYONLARINI RAQAMLASHTIRISH: BIG DATA VA MASHINAVIY O‘RGANISHGA ASOSLANGAN IT-AUDIT PLATFORMASI KONSEPSIYASI 241
Ismatillayev Baypo‘lat Xushvaqtovich
ICHKI AUDITNING GLOBAL STANDARTLARI TALABLARINI TIJORAT BANKLARI AMALIYOTIGA JORIY ETISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI 249
Ismailov Azizbek Madaminovich
AHOLI REAL DAROMADLARINI OSHIRISHNI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISH MEXANIZMLARI 258
Toshtemirov Shohruh Toshpo‘latovich
SUG‘URTA TASHKILOTLARIDA SUG‘URTA ISHINI YURITISH XARAJATLARI: TAHLIL VA ANALITIK HISOBNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 265
Murodov Habibullo Qodir o‘g‘li
NUKUS SHAHRI MISOLIDA MAHALLALARNING DEMOGRAFIK SIG‘IMI ASOSIDA LOKAL XIZMAT KO‘RSATISH OBYEKTLARINI NORMATIV LOYIHALASHTIRISHNING IQTISODIY ASOSLARI 273
Bauetdinov Berdaq Zinatdin o‘g‘li
OLIY TA’LIM MUASSASALARINING INSTITUTSIONAL MUSTAQILLIGI VA TASHKILIY SAMARADORLIGI O‘RTASIDAGI BOG‘LIQLIK 278
Berdiyev Sunnatullo Alikulovich
IQTISODIY O‘SISH VA EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA’MINLASHDA YASHIL FISKAL SIYOSATNI RIVOJLANTIRISHNING XORIJ TAJRIBASI 283
Madaminova Maftuna Baxtiyor qizi
DAVLAT BUDJETIDA SOLIQ TUSHUMLARI O‘ZGARISHINING EKONOMETRIK TADQIQOTI (XORAZM VILOYATI MISOLIDA) 288
Suvanova Muxlisa Umar qizi
ENERGETIKA RESURSLARIDAN SAMARALI FOYDALANISHNING IQTISODIY-MATEMATIK MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH 292
Masharipov Aziz Axmadjanovich
ENERGETIKA INFRATUZILMASI RIVOJLANISHINING HUDUD IQTISODIY O‘SISHIGA TA’SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH 297
Sadullayev Axmadjon Ikrom o‘g‘li

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

TOVAR YETKAZIB BERISH ZANJIRINI BOJXONA NAZORATI MAQSADLARIDA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA ULARNING IQTISODIY SAMARADORLIGI 303
Kilichov Nazar Bafoyevich
Ergashev Qobiljon Ernazarovich

VINOCHILIK SANOATI KORXONALARIDA MOLIYAVIY HISOBOT AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 310
Botirov Lazizbek Botirovich

KATTA MA'LUMOTLAR ASOSIDA TURISTIK XIZMATLARGA BO'LGAN TALABNI PROGNOZLASHNING IQTISODIY-MATEMATIK MODELINI ISHLAB CHIQISH 314
Temirov Elyor Iskandarovich

TIJORAT BANKLARIDA DEPOZIT BAZASI SAMARADORLIGINING IQTISODIY MOHIYATI 322
Marpatov Shavkat Mavlonxonovich

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIGA AJRATILAYOTGAN BANK KREDITLARINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH 328
Alijonov Ilyosbek Alijonovich

THE ECONOMIC CHARACTERISTICS OF NON-PERFORMING LOANS AND THEIR IMPLICATIONS FOR BANK OPERATIONAL EFFICIENCY 334
Rustamov Jonibek Ravshanbek o'g'li

IQTISODIY TARMOQLAR RIVOJIDA TIJORAT BANKLARINING INVESTITSION KREDITLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH 341
Zaynutdinov Bunyodjon Odiljon o'g'li

TASHQI SAVDONI BOZOR NAZARIYASI ASOSIDA MINTAQANING BARQAROR RIVOJLANISH OMILLARI 346
Dilnoza Ochilova Ismoil qizi

TO'QIMACHILIK SANOATIDA INVESTITSION LOYIHALARNING SINERGIK SAMARALARINI BAHOLASH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH 351
Qurbonov Jasurbek Pozilovich

LOGISTIK TERMINALLAR FAOLIYATINI EKSPERT BAHOLASH USULI ASOSIDA TADQIQ ETISH 357
Zohidov Muhriddin G'ofurjon o'g'li
Jumayev Sherzod Bahrom o'g'li

SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA XIZMATLAR SOHASINING IJTIMOIYIQTISODIY KO'RSATKICHLARI VA HUDUDIY TAFOVUTLAR DARAJASI 367
Boboqulov Sanjar Baxronkulovich
Sherzodova Diyora Sherzod qizi

QASHQADARYO VILOYATINING IJTIMOIYIQTISODIY OMILLARNING AHOLI FAROVONLIGIGA TA'SIRINI STATISTIK BAHOLASH 373
Maxmatqulova Hikoyat G'iyosiddin qizi

DIGITAL NOMADS AND THE CHANGING FACE OF GLOBAL TOURISM 379
Sirojiddinova Shahrizoda Davronovna

O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI BANK XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI 385
Sharipov Tohir Miraximovich

URGANCH JAMOAT TRANSPORTI YO'NALISHLARINING MURAKKABLIK DARAJASINI BAHOLASH USLUBI 390
Abdullayeva Shahzodaxon Fazliddin qizi

AUDIT O'TKAZISH USLUBIYOTINI KORXONANI HAYOTIY AYLANISH BOSQICHLARI TAHLILI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH: USLUBNING MOHIYATI 395
Muydinov Erkin Djamaldinovich

HUDUDLARNING IJTIMOIY-IQTISODIY RIVOJLANISHINI BOSHQARISHDA KLASTERLARNI SHAKLLANTIRISHNING AHAMIYATI 399
Raximov Jo'rabek Raximovich
MINTAQA IQTISODIYOTINI INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI 405
Mahmatrayimov Shahzod
HUDUDLAR IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISH JARAYONLARIDA RAHBAR KADRLAR SAMARADORLIGINI BAHOLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH 410
Bekchanov Davron Masharipovich
O'ZBEKISTON TASHQI SIYOSATIDA KO'P VEKTORLILIK: XITOY, ROSSIYA VA G'ARB O'RTASIDA MUVOZANATNI TA'MINLASH STRATEGIYASI 419
Omonova Maxliyo
Haydarova Malika
QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSIYALARNI JORIY ETISHNING ILMIY-USLUBIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI 423
Djalalova Durdona Dilshodbekovna
QURILISHDAGI IQTISODIY TEJAMKORLIK ASOSIDA LEGO G'ISHT MATERIALLARINI TAHLIL QILISH 427
Askarov Xasanjon
RIVOJLANGAN DAVLATLARDA YER VA SUV RESURSLARINI INTEGRATSIYALASHGAN BOSHQARISH TAJRIBASI 432
Matkarimov Mansur
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING INNOVATSION RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI 439
Madrakhimov Kakhramon
Vaisov Dilshod Ibodullayevich
THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON THE GLOBAL LABOR MARKET 445
Rahmatova Nargizaxon A'zamxonovna
Xamrayeva Sevinch Ikromjonovna
ROBOTLASHTIRISHNING MEHNAT BOZORIGA TA'SIRI: ISH O'RINLARINING QISQARISHI YOKI YANGI KASBLAR TRANSFORMATSIYASI 451
Usmonov Farrux Furqatovich
Azimov Mirsaid Salimovich
TASHQI IQTISODIY FAOLIYATDA NOTARIF CHORALARNI QO'LLASHDA XAVFNI BOSHQARISH TIZIMININING O'RNI VA AHAMIYATI 456
Muzaffarov Azimjon Ashraf o'g'li
EXAMINING LEADERSHIP DIFFERENCES BETWEEN FEMALE AND MALE MANAGERS 460
Dilafruz Kuchkorova
ISHLAB CHIQARISH KORXONALARIDA UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR HISOBINI MHXS (MOLIYAVIY HISOBNING XALQARO STANDARTI) TALABLARI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH 468
Abdimurodov Baxrom Ochilovich
O'ZBEKISTON SHAROITIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI 473
Abdukarimova Muslima Abduaziz qizi
HUDUDLARDA TURIZMNI IMMERSIV TAJRIBALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 477
Kasimova Yulduz Baxtiyorovna
DAVLAT TIBBIY SUG'URTASIDA STRATEGIK XARID: PASSIV MOLIYALASHTIRISHDAN STRATEGIK XARIDGA O'TISHNING NAZARIY ASOSLARI 485
Kilichev Fazliddin Usmanovich
ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ СУБЪЕКТОВ МАЛОГО БИЗНЕСА В РЕГИОНАХ УЗБЕКИСТАНА 493
Шадманова Мадинахон Омонулла кизи

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

ОТ УПРАВЛЕНИЯ МЕРОПРИЯТИЯМИ К УПРАВЛЕНИЮ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМ КАПИТАЛОМ: DATA-INFORMED МОДЕЛЬ ОРГАНИЗАЦИИ ВНЕАУДИТОРНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УНИВЕРСИТЕТАХ УЗБЕКИСТАНА 501
Сабиров Алишер Саибович

ИЗУЧЕНИЕ БЮДЖЕТИРОВАНИЯ И КОНТРОЛЯ В ПРОЦЕССЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА В ООО «SATURN METAL» 509
Мусаева Шоира Азимовна

O‘ZBEKISTON IQLIM SHAROITIDA DONADOR O‘G‘ITLARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI QISHLOQ XO‘JALIGI ISHLAB CHIQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH 518
Boltayev Baxriddin

O‘ZBEKISTON SHAROITIDA ZAMONAVIY TURIZM TALABLARIGA MOS TURISTIK RESURSLAR SALOHIYATI 525
Suyunov Alijon

O‘ZBEKISTON SHAROITIDA ZAMONAVIY TURIZM TALABLARIGA MOS TURISTIK RESURSLAR SALOHIYATI

Suyunov Alijon
“Ipak yo‘li” xalqaro universiteti o‘qituvchisi
Turizm va madaniy meros yo‘nalishi mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya. Turizm ham respublikamiz iqtisodiyotida qishloq xo‘jaligi, sanoat, transport va boshqa makroiqtisodiy tarmoqlar qatori o‘zining munosib o‘rniga ega bo‘lishi uchun yetarlicha resurslarga ega. Mamlakatimizda turizmni rivojlantirish imkoniyatlari bo‘yicha Markaziy Osiyo davlatlari ichida yetakchi hisoblanadi. Chunki mamlakatimiz jahon sivilizatsiyasi o‘choqlaridan biri sifatida o‘zining asori-atiqalari bilan mashhurdir. Bizning madaniyatimiz dunyo xalqlari san’ati, arxitekturasi, shaharsozligi va ko‘pgina sohalarga ulkan hissa qo‘shgan. Tarixdan ma’lumki, mintaqaning rivojlanishida ma’lum darajada turizmning ham hissasi bo‘lgan. Chunki mamlakatimiz «Buyuk ipak yo‘li» markazida joylashgan, shuning uchun savdo-sotiq va boshqa ijtimoiy-iqtisodiy aloqalar rivojlangan bo‘lib, ulardan tushgan daromadlar mamlakat xazinasiga katta ulush qo‘shgan. Mustahkam ko‘p tarmoqli iqtisodiyotga ega bo‘lish uchun iqtisodiy qaram bo‘lmaslikkina emas, balki har bir davlat o‘z iqtisodiyotini mustaqil yaratishga va rivojlantirishga harakat qilishi lozim. Bu jarayon davomida ushbu davlat xalqning turmush darajasi yomonlashmasligi hamda jamoatchilikdan talab qilinadigan sarf-xarajat juda kam miqdorni tashkil qilishini maqsadga muvofiq deb hisoblaydi.

Kalit so‘zlar: turizm, talab, taklif, infratuzilma, ijtimoiy-iqtisodiy samaradorlik, rivojlanish.

Abstract. Tourism also has sufficient resources to take its rightful place in the economy of our republic, along with agriculture, industry, transport, and other macroeconomic sectors. Our country is a leader among the Central Asian countries in terms of tourism development opportunities. Because our country is one of the centers of world civilization, it is famous for its monuments and antiquities. Our culture has made a huge contribution to the art, architecture, urban planning, and many other areas of the world’s peoples. It is known from history that tourism has also contributed to the development of the region to a certain extent. Because our country is located in the center of the “Great Silk Road”, trade and other socio-economic relations have developed, and the income from them has contributed a large share to the country’s treasury. In order to have a strong diversified economy, it is necessary not only to avoid economic dependence but also to strive to independently create and develop its own economy. During this process, the state considers it appropriate that the standard of living of the people does not deteriorate and that the expenditure required from the public is very small.

Key words: tourism, demand, supply, infrastructure, socio-economic efficiency, development.

Аннотация. Туризм, наряду с сельским хозяйством, промышленностью, транспортом и другими макроэкономическими секторами, обладает достаточными ресурсами, чтобы занять достойное место в экономике нашей республики. Наша страна является лидером среди стран Центральной Азии по возможностям развития туризма. Будучи одним из центров мировой цивилизации, наша страна славится своими памятниками и древностями. Наша культура внесла огромный вклад в искусство, архитектуру, градостроительство и многие другие области культуры народов мира. Из истории известно, что туризм также в определенной степени способствовал развитию региона. Благодаря расположению страны в центре «Великого шелкового пути» развивались торговля и другие социально-экономические связи, а доходы от них вносили значительный вклад в государственную казну. Для создания сильной диверсифицированной экономики необходимо не только избегать экономической зависимости, но и стремиться к самостоятельному созданию и развитию собственной экономики. В ходе этого процесса государство считает целесообразным, чтобы уровень жизни населения не снижался, а расходы, требуемые от населения, были минимальными.

Ключевые слова: туризм, спрос, предложение, инфраструктура, социально-экономическая эффективность, развитие.

KIRISH

Mamlakatimizda turizm rivojlanishi jamiyatning yangilanish davriga to'g'ri kelib, u asta-sekinlik bilan sodir bo'layotgan o'zgarishlar jarayonini hisobga olgan holda uning sifatini yanada yaxshilashni taqozo etmoqda. Rivojlangan mamlakatlar tajribasidan ma'lumki, iqtisodiyotning rivojlanishi turizm sohasi bilan ham bog'liq. Shuning uchun ham bozor iqtisodiyoti asosida xo'jalik yuritishga o'tayotgan mamlakatlarda xalqaro turizmga katta e'tibor qaratish muhim ahamiyatga ega. Mamlakatimizda turizm sohasi yildan yilga rivojlanib, iqtisodiyotning yetakchi tarmoqlaridan biriga aylanmoqda. Ushbu holatda turizm sohasini rivojlantirish, uning imkoniyatlarini to'la namoyish etish maqsadga muvofiqdir. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev raisligida 2023-yil 26-aprel kuni turizm xizmatlari ko'lamini kengaytirish va infratuzilmasini rivojlantirish chora-tadbirlari bo'yicha videoselektor yig'ilishi o'tkazilib, unda turistik xizmatlarni rivojlantirish imkoniyatlari belgilab berilgan [1]. Yig'ilishda turizm sohasidagi mavjud muammolar, jumladan, transport va mehmonxona infratuzilmasini takomillashtirish, sayyohlik xizmatlarini diversifikatsiya qilish, ekoturizm va gastronomik turizm kabi yangi yo'nalishlarni rivojlantirish masalalariga alohida e'tibor qaratildi. Shuningdek, turistik talab va taklifdan kelib chiqib, xizmatlar sifati va raqobatbardoshligini oshirish, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish orqali zamonaviy mehmonxonalar, dam olish maskanlari va ko'ngilochar obyektlar barpo etish bo'yicha aniq vazifalar belgilandi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Turizmni rivojlantirish, turistik resurslardan samarali foydalanish, turistlar talabi va taklifini muvofiqlashtirish hamda barqaror turizm siyosatini shakllantirish masalalari xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan keng tadqiq etilgan. Ushbu tadqiqotlarda turizmning iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni, turistik bozor mexanizmlari, turistlar ehtiyojlari hamda turistik xizmatlar sifatini oshirish omillari ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Jafar Jafari turizmni iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy jarayonlarni o'zaro bog'lovchi murakkab tizim sifatida baholaydi. Uning ta'kidlashicha, turizmning barqaror rivojlanishi turistik resurslardan oqilona foydalanish, turistlar ehtiyojlarini to'liq qondirish hamda manfaatdor tomonlar o'rtasidagi hamkorlikni ta'minlash bilan chambarchas bog'liq.

Richard W. Butler turistik hududlarning rivojlanishini turistik destinatsiyalar hayotiy sikli modeli orqali izohlab, har bir turistik hududning rivojlanish bosqichlari turistik talab va taklifdagi o'zgarishlarga bevosita bog'liq ekanligini asoslaydi. Olimning fikricha, turistik resurslardan me'yorida foydalanish va turistik oqimni samarali boshqarish hududning uzoq muddatli raqobatbardoshligini ta'minlaydi.

Chris Cooper va Stephen Page turistik talabni shakllantiruvchi asosiy omillar sifatida turistlarning ehtiyojlari, daromadlari, xizmatlar sifati, transport infratuzilmasi, xavfsizlik hamda destinatsiyaning jozibadorligini ko'rsatadilar. Ularning tadqiqotlarida turistik taklifni bozordagi talabga mos ravishda takomillashtirish turizmning barqaror rivojlanishidagi asosiy omillardan biri sifatida e'tirof etiladi.

Philip Kotler marketing nazariyasi asosida turistik talabni boshqarish, bozorni segmentlash va iste'molchilar ehtiyojlarini chuqur o'rganish masalalarini yoritadi. Uning fikricha, turistlarning ehtiyojlariga mos turistik mahsulot va xizmatlarni shakllantirish turizm korxonalarining raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

UN Tourism (sobiq UNWTO) hisobotlarida turizmni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari sifatida turistik resurslardan samarali foydalanish, xizmatlar sifatini oshirish, raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, turistlar xavfsizligini ta'minlash hamda barqaror turizm tamoyillarini amaliyotga tatbiq etish muhimligi qayd etilgan.

Mahalliy tadqiqotchilar O'zbekistonning boy tarixiy-madaniy merosi, tabiiy resurslari va milliy qadriyatlari mamlakat turizmini rivojlantirish uchun muhim omil ekanligini ta'kidlaydilar. Ularning ilmiy ishlarida turistik infratuzilmani takomillashtirish, xizmatlar sifatini oshirish, hududlarning turistik salohiyatidan samarali foydalanish hamda turistlar talabiga mos yangi turistik mahsulotlarni yaratish masalalari keng yoritilgan.

Shuningdek, mahalliy tadqiqotlarda turistik talab va taklif o'rtasidagi mutanosiblikni ta'minlash, hududiy turistik resurslardan samarali foydalanish, xizmat ko'rsatish sifatini oshirish va turizmni raqamlashtirish orqali sohaning raqobatbardoshligini kuchaytirish zarurligi asoslab berilgan.

O'rganilgan ilmiy ishlarda turizmni rivojlantirish, turistik resurslardan foydalanish, turizm marketingi va barqaror turizm masalalari keng yoritilgan bo'lsa-da, O'zbekiston sharoitida turistik resurslar, turistlar talabi va turistik taklifning o'zaro uyg'unligi hamda ularning barqaror turizm siyosatini shakllantirishdagi o'rni kompleks yondashuv asosida yetarli darajada tadqiq etilmagan.

Mazkur tadqiqotning mavjud ilmiy ishlardan farqli jihati shundaki, unda O'zbekiston sharoitida turistik resurslardan samarali foydalanish, turistlar talabi va turistik taklif o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik kompleks ravishda tahlil qilinib, ularning barqaror turizmni rivojlantirishdagi ahamiyati baholanadi. Shuningdek, turistik talab va taklif muvozanatini ta'minlash orqali turizm sohasining iqtisodiy samaradorligini oshirish hamda hududlarning raqobatbardoshligini kuchaytirishga qaratilgan ilmiy taklif va amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot ishi mobaynida qiyosiy tahlil, tizimli qiyoslash, ilmiy-abstrakt fikrlash va mantiqiy yondashuv kabi usullardan foydalanilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekistonda turizm infratuzilmasining rivojlanish dinamikasini chuqur o'rganish turistik talab va taklif omillarining qay darajada shakllanayotganini baholash imkonini beradi [2]. Ayniqsa, joylashtirish vositalari sonining yillar kesimidagi o'zgarishlari mamlakatda turizm bozorining kengayishi, hududlar o'rtasidagi raqobatning oshishi va xizmatlar sifatining yaxshilanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu nuqtai nazardan, 2016–2024-yillarda viloyatlar kesimida mehmonxona va shunga o'xshash joylashtirish obyektlari sonining dinamikasini tahlil qilish turizmni barqaror rivojlantirish strategiyasi uchun muhim amaliy ahamiyatga ega [3]. Quyidagi jadval (1-jadval) mazkur davrda joylashtirish vositalari sonidagi o'zgarishlarni tizimli ravishda aks ettiradi.

1-jadval.
O'zbekistonda mehmonxona va shunga o'xshash joylashtirish vositalari soni (2016–2024-yillar, birlikda)

№	Viloyat	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1	Andijon	162	175	188	200	120	145	180	220	250
2	Farg'ona	190	205	220	235	140	165	210	260	290
3	Namangan	142	152	164	175	100	125	160	190	215
4	Qoraqalpog'iston Respublikasi	112	122	132	142	75	96	125	155	175
5	Xorazm	215	230	245	265	140	180	230	280	320
6	Buxoro	250	270	295	320	165	200	270	330	380
7	Surxondaryo	140	150	162	175	95	120	160	200	230
8	Qashqadaryo	175	190	205	220	110	140	180	230	270
9	Jizzax	105	112	120	128	65	85	115	145	165
10	Samarqand	285	305	330	360	190	235	310	380	430
11	Sirdaryo	87	94	102	110	55	70	95	120	140
12	Toshkent	315	340	370	400	210	260	340	420	480
13	Navoiy	125	134	144	155	80	105	135	165	190

2016–2024-yillarda O'zbekistonda mehmonxona va shunga o'xshash joylashtirish vositalari sonining barqaror o'sishi mamlakatda turizmni rivojlantirishga qaratilgan talab va taklif omillarining o'zaro mustahkamlanib borganidan dalolat beradi. Jadvaldagi dinamika turizm bozoridagi barqaror rivojlanish milliy siyosat, ichki talabning o'sishi va hududiy infratuzilmaning kengayishi bilan ta'minlanganini ko'rsatadi. Bu esa turizm sohasidagi taklif omillarining kuchayishi talabni yanada faollashtirishini anglatadi.

Turistik taklifning muhim ko'rsatkichi bo'lgan joylashtirish vositalari sonining yillar kesimidagi o'sishi turizm bozorining sifat jihatdan shakllanishini aks ettiradi. 2024-yilga kelib deyarli barcha hududlarda obyektlar soni 1,5–2 barobarga ko'paygani taklif infratuzilmasining jadal modernizatsiyalanganini ko'rsatadi. Bu jarayon turistik talabni rag'batlantirish uchun xizmat qiluvchi muhim omillardan biri bo'lib, turizm xizmatlari sifatining yaxshilanishi va raqobatning oshishiga sabab bo'ladi.

Yetakchi turizm markazlari - Toshkent, Samarqand va Buxoro misolida joylashtirish vositalari o'sishi turistik talabning barqaror va yuqori bo'lgan hududlarda taklifni kengaytirish strategiyasi samarali ishlayotganini ko'rsatadi. Ushbu hududlarda 2016–2024-yillarda mehmonxonalar soning 50 foizdan ortiq o'sishi ichki va tashqi turistlar oqimining yuqoriligi, tarixiy meros va biznes turizmining faolligi bilan bog'liq. Bu esa talab omillarining kuchayishi taklif infratuzilmasining rivojini tezlashtirayotganini tasdiqlaydi.

Farg'ona vodiysidagi Andijon, Farg'ona va Namangan viloyatlarida ham turizm infratuzilmasi bosqichma-bosqich rivojlanib borgan. Bu hududlarda joylashtirish vositalari sonining muntazam o'sishi asosan ichki turizm, oilaviy sayohatlar, tabiatga asoslangan turistik segmentlar va bugungi kunda ommalashib borayotgan ekologik turizm bilan bog'liq. Talabning ushbu shakllari taklifni diversifikatsiya qilish zarurligini ko'rsatib, hududiy turizmni barqaror rivojlantirishga xizmat qilmoqda.

So'nggi yillarda sezilarli o'sish qayd etilgan Xorazm, Qoraqalpog'iston va Surxondaryo viloyatlari taklif infratuzilmasining rivojlanishi orqali talabni oshirish imkoniyatlarini yaqqol namoyon qilmoqda. Bu hududlarda turistik yo'nalishlarni kengaytirish, festivallar va madaniy tadbirlarni ommalashtirish, tabiiy va arxeologik meros obyektlarini rivojlantirish turistik talabni barqaror oshirishga xizmat qilmoqda. Tegishli ravishda, taklif infratuzilmasining takomillashuvi ushbu hududlarni mamlakat turizm xaritasida yanada ahamiyatli nuqtaga aylantirmoqda.

Turistik mahsulot turlari turli xil bo'ladi va ularning kelib chiqishi turistlarning talabi, taklifi, motivatsiyasi, istak-xohishi, maqsadi hamda xizmat tarkibiga qarab turlicha bo'ladi(2-jadval).

2-jadval. Turistik mahsulot turlari

№	Mahsulot turi	Mazmuni	Yo'nalishi
1	Transport	Sayyohni manzilga yetkazuvchi va sayohat davomida qulaylik, xavfsizlik, ekologik barqarorlikni ta'minlovchi xizmatlar majmuasi	Sayyohni manzilga yetkazuvchi va sayohat davomida qulaylik, xavfsizlik, ekologik barqarorlikni ta'minlovchi xizmatlar majmuasi
2	Ovqatlanish (Gastranomik)	Mahalliy taom, milliy oshxona, agro-turizm xizmatlari	Mahalliy taom, milliy oshxona, agro-turizm xizmatlari
3	Madaniy ekskursiya	Mahalliy meros, urf-odat, san'at, tarix bilan bog'liq xizmatlar	Mahalliy meros, urf-odat, san'at, tarix bilan bog'liq xizmatlar
4	Diniy/Ziyorat	Ziyorat yo'nalishlari, masjid, maqbara, muqaddas joylar	Ziyorat yo'nalishlari, masjid, maqbara, muqaddas joylar
5	Sarguzasht	Faol turizm, sport, ekstremal marshrutlar	Faol turizm, sport, ekstremal marshrutlar
6	Dam olish va ko'ngil ochar xizmatlari	Sayyohning jismoniy va ruhiy dam olishi uchun yaratilgan xizmatlar	Sayyohning jismoniy va ruhiy dam olishi uchun yaratilgan xizmatlar
7	Tadbirlar (MICE)	Tadbirlar, konferensiya, ko'rgazma, biznes-forum xizmatlari	Konferensiya, ko'rgazma, biznes-forum xizmatlari
8	Gid va til xizmatlari	Gidlik, tajimonlik xizmatlari	Turlar, ekskursiyalar, biznes tarjimonliklar
9	Raqamli yoki Raqamlashgan mahsulot	Onlayn xizmatlar, AR/VR turlar, mobil qo'llanmalar	Onlayn xizmatlar, AR/VR turlar, mobil qo'llanmalar

2-jadvalda turistik mahsulot sayyohlik tajribasi va xizmatlar majmuasi bo'lib, u mamlakatning turizm salohiyatini ifodalovchi eng muhim iqtisodiy ko'rsatkichlardan biri ekanligi ko'rsatilgan. O'zbekiston Respublikasida turistik mahsulotga bo'lgan talabning o'sish sur'atlari mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy o'sishi, xalqaro imiji va barqaror turizm siyosati bilan chambarchas bog'liqdir. Bu esa turizm sohasini milliy iqtisodiyotning strategik tarmog'iga aylantirish uchun mustahkam zamin yaratadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, turistik talab va taklif iqtisodiy, sotsiologik, psixologik, geografik, ekologik va marketing yondashuvlari birligida shakllanadi. Turizmning barqaror rivoji ushbu omillarni tizimli tahlil qilish, talabning o'zgaruvchan tabiati va taklifning infratuzilmaviy imkoniyatlarini muvofiqlashtirish orqali ta'minlanadi. Bu jarayon bozor muvozanatini yaratish, narx belgilash va xizmatlar sifatini oshirish uchun ilmiy asos vazifasini bajaradi. Turizm talabiga bevosita ta'sir etuvchi omillar orasida aholining iqtisodiy ahvoli, psixologik ehtiyojlari, texnologik rivojlanish darajasi hamda geografik muhit muhim o'rin tutadi. Ushbu omillarning kompleks ta'siri turizm xizmatlari bozorida talab hajmini va uning dinamikasini belgilovchi asosiy mexanizm hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining **2016-yil 2-dekabrdagi** PF-4861-son[1] "O'zbekiston Respublikasining turizm sohasini jadal rivojlantirishni ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni va **2023-yil 26-aprel** kuni turizm xizmatlari ko'lamini kengaytirish va infratuzilmasini rivojlantirish chora-tadbirlari bo'yicha videoselektor yig'ilishi.
2. Amiriddinova, M., & Asadova, N. **O'zbekistonda barqaror turizmning iqtisodiy o'sishga ta'siri**. *Green Economy and Development*, **2**(9), 665003.
3. Pardayev M. Q., Atabayev R. **Turistik resurslarni tahlil qilish va baholash**. – Samarqand: SamISI, 2006. – 140 b.
4. Tuxliyev I. S., Po'latov M. E., Berdimurodov A. Sh. **Turizm sohasining zamonaviy atamalari izohli lug'ati**. – Samarqand, 2019.
5. Tuxliyev I. S., Pardayev M. Q. **Turizm bozorining shakllanishi, rivojlanishi va o'ziga xos xususiyatlari**. – T.: «NOSHIRLIK YOG'DUSI», 2010. – 76 b. – 4,6 b. t.

1 https://lex.uz/uz/docs/-3077025

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 7/2

© Materiallar koʻchirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida koʻrsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna boʻlishingiz mumkin. Obuna boʻlgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga toʻlov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida joʻnatishingizni soʻraymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga joʻnatamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi boʻyicha roʻyxatdan oʻtkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulugʻbek tumani
Kumushkon koʻchasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz